Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4655.

LETO—YEAR XVI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 25, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 12. oktobra (Oct. 12), 1923. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 240.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

AMER. DELAVSKA FEDERACIJA GLASOVALA ZA PIVO IN VINO.

Čikaški delegat Steve Summer si je poganjal za mleko ter dejal, da uporabljajo ljudje mlečne steklenice za viske.

PORTLANDSKI DUHOVEN JE DELAL REKLAMO ZA RIMSKO PAPEŠTVO.

Portland, Ore. — Ko so delegatje na konvenciji Ameriške delavske federacije rešili skoro vsa pereča vprašanja za naslednje leto, so obrnili svojo pozornost na Volsteadovo postavo ter po večurni razpravi glasovali za to, da bodi prohibična postava toliko popravljena, da bo dovoljeno prodajati lahka vina in pivo.

V tem oziru se ni z delegati strinjal samo en človek. To je bil čikaški delegat Steve Summer, ki zastopa unijo mlekarskih voznikov. Kot vnet zagovornik mleka in hud nasprotnik tobaka se je izjavil, da veruje v uveljavljenje Volsteadove postave, in da bi se morali vsi državljani te dežele ravnati po tisti postavi.

Po njegovem govoru se je oglasil zastopnik steklarske unije W. T. Clark za besedo ter povedal, kakšen učinek je imela Volsteadova postava na njegovo industrijo. "Ko je prišla prohibicija v deželo," je rekel Clark," se je izdelovanje steklenic za pivo skrčilo, ali izdelovanje kozarcev za žganje pa se je strašno povečalo."

"Da, in steklenice za mleko je težko dobiti dandanes," mu je odgovoril Steve Summer. "Sedaj vem, kaj je temu pomanjkanju vzrok. Steklarji izdelujejo kozarce za žganje namesto steklenic za mleko."

Ko je Summer še nekaj časa govoril, koliko koristi imajo ljudje od mleka, so ga jeli delegatje odzdaj motiti ter ga vpraševati, koliko koristi prinaša mleko njemu samemu. Samuel Gompers je pozval zbornico k redu.

Ko se je Summer dovolj znesel nad krščitelji Volsteadovega zakona, je povedal delegatom, naj se zdrže tobaka, če si hočejo ohraniti trdno zdravje. Ta nasvet pa je hudo razburil duhove med delegacijo, ki zastopa tobačne delavce. Ti delegatje so rekli Summerju, da ne sodijo njegove besede na konvencijo, pač pa na ulico.

Delegat Clark je rekel, da je prohibična postava nekakšna mašina za produciranje butlegarjev ali tihotapcev. "V predprohibičnih časih se je zdelo nekaj izrednega temu ali onemu mladcu vžiti kozarec žganja ali kake druge take opojne pijače, današnji ljudje pa morajo imeti najmanj pol panjta žganja na svojih ustnih, preden si upajo iti na sestanek s svojimi ljubicami. To ravno dokazuje, kaj vse more ustvariti odvzetje te ali one reči. Lahko vino in pivo bosta odpravila vse takšne nečedne stvari."

Konvencija je burno pozdravila delegata dosluženih vojakov kapitana Karla Plummerja, ko se je dvignil, da reče nekaj besed.

"Med vojno so bili člani ameriškega delavskega gibanja prvi, ki so se odzvali klicu svoje dežele," je rekel Plummer. "In sedaj ne morejo delodajalci prezreti zahtev od strani tistih unijskih mož, ki so se borili na evropskih bojiščih v sprednjih strelnih jarkih.

"Dandanes je križ z Ameriko to, da čita šestina 110,000,000 ameriških prebivalcev publikacije, ki so tiskane v njih stari domovini," je rekel ta kapitan, ki pa je, kakor je posneti iz njegovih besed prav slabo poučen ravno o tej stvari. "To bi moralo biti odpravljeno, če hočemo, da postanejo tisti ljudje dobri državljani Združenih držav. Ljudje, ki pridejo v to deželo, bi se morali dokraja ločiti od svojega rojstnega kraja. Nemške publikacije v Združenih državah tudi ovirajo napredovanje tujerodnih elementov v tej deželi." (Kapitan Plummer pač malo ve, koliko dobrega stori ravno časopisje, pisano v neangleških jezikih, za ljudi, ki pridejo v to deželo in ki ne znajo čitati dru

(Dalje na 2. strani.)

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Ameriška delavska federacija se je izrekla na portlandski konvenciji za pivo in vino.

Oklahomska legislatura je pričela odstavitveno postopanje proti governerju Waltonu.

Zvezne oblasti so posegle v finančne polomije indianskega governerja McCraya.

Lloyd George je v svojem govoru v Torontu napadel Ligo narodov.

Ruska sovjetska delegacija na mlekarskem kongresu v Washingtonu.

Inozemstvo.

Francija je prezrla nemško vlado in pričela delati pakte s Stinnesom.

Velika panika v Berlinu, ko je marka padla na tri miljarde za dolar.

VLADA POSEGLA V M'CRAYJEV FINANČNI POLOM.

Zvezne oblasti bodo imela zaslišanje o bankerotnosti indianskega governerja dne 20. oktobra.

GOVERNER ŠE VEDNO TRDI, DA NI KRŠIL NOBENE POSTAVE.

Indianapolis, Ind. — Zvezna preiskava v finančnih zadevah governerja McCrayja še neizogibna, zakaj, iz urada zveznega maršala je governer dobil povabilo, naj se zglasi v Fort Waynu dne 20. oktobra, ker pride tedaj njegova finančna afera na vrsto.

To sodno postopanje proti njemu so sprožile tri banke v Fort Waynu, in sicer Farmers' Trust Co., Citizens' Trust Co. in pa First National Bank.

Čeprav postajajo poslavni zapletki glede njegovega premoženja čedalje zapletenejši, še vseeno poudarja governer, da ni ničesar zagrešil proti obstoječim postavam.

"Zelo me veseli, da bom imel priliko iti pred veleporoto ter ji povedati resnico o svojih finančnih zadevah," je rekel včeraj.

"V mejah postave sem z ozirom na vse svoje transakcije, ki prihajajo v tej zadevi v poštev. Imel sem pooblastilo od strani vsake osebe, katere ime sem podpisal na katerikoli noti.

"Sedaj, ko je pričela veleporota preiskavo mojih zadev, se mi zdi primerno povedati tisti korporaciji, kako in kaj. Bolje je tako, kakor pa če bi se moral zagovarjati po časopisih.

"Prebivalstvo države Indiane naj ve, da hočem povedati veleporoti vse."

Porotniška preiskava, ki se je pričela tukaj zadnji teden, a je bila prekinjena, ker je bilo treba zaslišati še več prič, se je iznova začela v sredo.

Tukajšna veleporota sestoji iz šestih mož. Pet se jih mora strinjati s pravdnikom, če hočejo, da obvelja ta ali ona obtožnica.

Legalna mašina se premika sedaj tukaj in v Fort Waynu, a civilna obravnava v Kentlandu, ki je domače mesto governerja McCrayja, se tudi nadaljuje.

Enindvajset civilnih tožb je tamkaj vloženih zoper governerja. Tožen je za skupni znesek po $102,000 v tistih enindvajsetih tožbah. Zaslišanja petnajstih tožb so že določena. Vršila se bodo na 29., 30. in 31. oktobra.

Reakcija maršira po Evropi.

London. — (Fed. Press.) — Revolucija v Bolgariji proti reakcionarnemu režimu Cankova je bila potlačena in beli teror najhujše vrste je zdaj v teku proti premaganim delavcem in kmetom.

Mussolini v Italiji je ponovil gonjo na komuniste. Zadnje dni je bilo aretiranih sedem voditeljev, med njimi dva profesorja.

Na Španskem je začasno triumfirala reakcija.

Jugoslavija opušča svoje agresivno stališče napram Rusiji in dela korake za trgovsko pogodbo s sovjeti.

OKLAHOMSKA LEGISLATURA PRIČELA POSTOPANJE PROTI WALTONU.

Politični nasprotniki governerja Waltona imajo poslansko zbornico popolnoma pod kontrolo.

POSLANSKA ZBORNICA IZBRALA McBEEJA ZA SVOJEGA PREDSEDNIKA.

Oklahoma City, Okla. — Oklahomska legislatura je dovršila vse, kar je potrebno za izredno zasedanje, ki se je pričelo včeraj in na katerem bodo poslanci poizkušali napraviti konec governerjevemu kraljevanju.

Na ločenih pogajanjih in sborovanjih sta si obe hiši izbrale vsaka svojega predsednika.

Člani poslanske zbornice so se organizirali ter si izbrali W. D. McBeeja iz okraja Stephens za predsednika na izrednem zasedanju. S poslancem McBeejem na čelu so člani poslanske zbornice tik pred izrednim zasedanjem izjavili, da bodo dokraja izčistili poslansko zbornico ter šli neomajni po začrtani poti, dasi jim je governer obljubil, da odstopi prostovoljno, če sprejmo njegovo protikukluksovsko predlogo.

Po mestu se je raznesla na predvečer izrednega zasedanja govorica, češ, da ne bo legislatura dovolila governerju Waltonu imeti nagovora pred skupščino. A uradni krogi so zanikali to.

Ve pa se, da ima governer pripravljeno poslanico, v kateri bo zahteval sprejetje svoje zakonske ospove, naperjene proti kukluksovski organizaciji v Oklahomi. Če bi se legislatura ne zglasila pri governerju, kakor je to že stara navada, potem bo odstopil brezpogojno, kakor zatrjujejo listi, ki jim je dodobra znan cel položaj.

Pristaši Waltonove administracije pa so zanikali tudi to.

Governer Walton je tudi zanikal poročilo, v katerem je bilo rečeno, da bi v takem slučaju brezpogojno odstopil.

Sile, ki so nasprotne governerju Waltonu, imajo sedanjo narodno skupščino v poslanski zbornici v popolni kontroli. Hiša si najbrž izvoli C. S. Brica iz McAlesterja za začasnega predsednika.

Senat si obdrži poprejšno organizacijo.

Zaslišanje glede governerjeve peticije, ki stremi za tem, da bi bila izdana sodna prepoved proti potrditvi izida izrednih volitev, na katerih je bil sprejet ustavni amendment, da se sme legislatura sestati brez governerjevega poziva, je odloženo na dan 22. oktobra.

ILLINOIS ODKRIJE SPOMENIK DVEMA GOVERNERJEMA.

Springfield, Ill. — Bivša illinoiška governerja Richard Yates in John M. Palmer bosta ovekovečena v Springfieldu. Tamkaj jima odkrijejo spomenika dne 16. oktobra.

Richard Yates je bil illinoiški governer med civilno vojno. Bil je velik prijatelj in pristaš Abrahama Lincolna in dobro poznan po vseh državah radi svojega zanimanja za prostovoljne polke.

John M. Palmer je bil šestnajsti governer illinoiške države. L. 1896. so ga nominirali demokrati je za predsedniškega kandidata. Po poklicu je bil odvetnik.

Yatesov kip je delo Albina Polaščka, a Palmerjev pa delo Leonarda Crunella.

JEZERO RAZDELO OBREŽNE NASIPE. HUDA POVODENJ.

Orlando, Fla. — Poročila iz Moorehavena govore o veliki škodi, ki jo je povzročilo to, da je voda razdrla nasipe ob jezeru Okeechobee. Voda je potem prestopila obrežje ter se razlila po celi zapadni ravni ob jezeru.

Dvonadstropna poslopja v Moorehavenu so polna beguncev, ki prihajajo na čolnih. Voda je ponekod šest čevljev globoka.

Polja so hudo prizadeta. Mostovi podrti in odplavljeni. Voda še vedno narašča.

DEBS BO ZOPET KANDIDAT.

Omaha, Nebr. — Eugene V. Debs, ki je že petkrat kandidiral za predsednika Združenih držav na socialističnem tiketu, bo zopet kandidat leta 1924. Tako je naznanil Otto Branstetter, tajnik socialistične stranke, ki spremlja Debsa na njegovi govorniški turi po deželi.

Debs je pa rekel: "Petkrat sem že kandidiral in petkrat sem bil v ječi, toda šesta kandidatura me še ne veseli več."

LLOYD GEORGE NAPADA LIGO NARODOV.

"Liga je ponesrečila", je dejal. "Imperij Velike Britanije je zmeraj najboljša Liga."

Torronto, Ont., Kanada.—Lloyd George, bivši ministrski predsednik, je na tukajšnjem shodu v sredo pred 5000 poslušalci odigosal Ligo narodov — tisto Ligo, katero je sam pomagal ustvariti.

"Liga se ni obnesla," je rekel. "Liga narodov je imela zagotoviti mir, toda države, ki so prve podpisale ustavo Lige, danes napolnjujejo svoje arzenale in se pripravljajo na novo vojno. Zadnja vojna je bila grozna v razdevanju, toda bodoča vojna bo še groznejša. Vojna gotovo pride, če pojde Evropa po poti, po kateri zdaj hodi."

Lloyd George je nadalje rekel, da so Kanadčani lahko ponosni, ker so v svoji ligi narodov, v ligi Velike Britanije, katera je dosegla svoj namen: združila mnoge narode, da žive v miru med seboj.

George je govoril s težavo, ker ga grlo še boli; najbrž bo moral izpustiti nekaj shodov. Koliko je soditi po njegovih govorih, upa Lloyd George, da se bodo dale Združene države pridobiti za nekako zvezo z Veliko Britanijo v svrho doseženja svetovnega miru.

Ottawa, Ont., Kanada. — Lloyd George je spremenil program svoje ture v Združenih državah. Njegov prvi govor bo v Chicagu dne 17. oktobra, in sicer v Auditorium Theatru.

Čudež, ki se ni zgodil v Lurdu!

Zdravniška veda skrbi, da bo vedno čudeš.

Pariz, 11. okt. — Profesor Sicard, odkritelj zdravila zoper mrtvoud, je včeraj predstavil kirurgom, zborujočim na 32. kongresu, dva svoja bivša pacijenta, katera je ozdravil z novim sredstvom. Sicardova metoda zdravljenja mrtvouda je vbrizganje jodičnega olja v hrbteničnl mozeg.

Sicard je predložil radijografe, ki pokazujejo, kako daleč se je jod razlezel po kostni votlini, dokler ni dosegel izrastka, ki je, pritiskajoč na mozeg, povzročil paralizo. Nato je profesor odstranil izrastek in bolnik je bil ozdravljen.

19,000 PREMOGARJEV PREKLICALO STAVKO.

Scranton, Pa. — Devetnajst tisoč premogarjev, ki kopljejo premog po rovih tvrdke Hudson Coal Co. in ki so zastavkali v pondeljek, je že v torek sklenilo preklicati stavko ter se vrniti na delo v sredo. Sporne točke bodo prepustili antracitnemu svetu v rešitev.

POLJSKA OPERA V CHICAGU.

Chicago, Ill. — Poljski operni klub iz Milwaukee bo pel poljsko narodno opero "Halka" v avditoriju v nedeljo zvečer. Opera je izvrstno delo. Ker bo topot opera prvič peta v poljskem jeziku v tem mestu, vlada veliko zanimanje za to prireditev.

VREMEN.

Chicago in okolica: V soboto nestalno, morda deževno. Južnozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 64, najnižja 57. Solnce izide ob 5:58, zaide ob 6:16.

Poincare sklepa pakte s Stinnešom.

Francija je ignorirala Stresemannovo vlado in pričela delati pogodbe s kajzerjem nemških industrij, kakor da je on vladar Nemčije. — Nova panika je potresla Berlin, ko je marka padla na tri miljarde za dolar in ko so istočasno cene zletele v astronomične višave.

Berlin, 11. okt. — Predsednik Ebert je danes pooblastil Stresemanna, da sme razpustiti parlament, če bo treba. Parlament je bil odgoden do sobote, na da bi bil sprejel Stresemannovo pooblastitveno predlogo, za katero je treba dveh tretjin večine. Vprašanje diktature torej še ni rešeno.

Berlin, 11. okt. — Silna panika je pretresla Berlin, ko je marka včeraj padla na tri miljarde za dolar in neoficijelni kurz proti večeru je bil že 3,800,000,000. 2 osemnajstimi miljoni dolarjev bi človek lahko kupil vse nemške marke, kar jih je vlada do danes izdala v papirju.

Istočasno so skočile cene v višino astronomičnih številk in velike množice ljudi so oblegale trgovine. Starejši ljudje, ki nimajo pojma o miljardskih in biljonskih številkah, topo gledajo in enostavno mečejo bankovce na mizo, češ, vzemi si kolikor hočeš. Ljudje se bi radi iznebili ničvrednega papirja, dokler ne izgubi popolnoma vse vrednosti, toda trgovci, ki imajo cene v dolarjih, zahtevajo sleherno uro več in več. Gospodinjam, ki kupujejo živila, se vrti v glavi, ko poskušajo napopasti nove številke. Govedina je bila včeraj po 120 miljonov mark funt, hlebček kruha 80 miljonov mark, surovo maslo po 500,000,000 mark funt, krompir 7,500,000 in grozdje po sto miljonov mark funt.

Dnevne so bili izdani novi bankovci po pet, deset, dvajset, petdeset in sto miljard mark. (Miljar. da je tisoč miljonov.)

Berlin, 11. okt. — Vest, da so francoske vojaške oblasti sklenile gotove pogodbe s Stinnesom in drugimi velikimi nemškimi industrialci v Porurhju, se potrjuje. Vest je zelo potrla tukajšnje vladne kroge, ker pomeni, da je šla Francija preko nemške vlade in priznava industrialce kot merodajno oblast. Stinnes med drugim zahteva, da Francozi odpravijo osemurnik v poruhrskih premogovnikih in tovarnah.

Druga vest se glasi, da je Anglija sugestirala nemški vladi, naj sklene z njo separatno pogodbo glede železniškega prometa v Porurhju. Stresemann je pripravljen sprejeti ponudbo, ako bosta Francija in Belgija vztrajali z odlašanjem reparacijskih pogajanj.

Pariz, 11. okt. — Poincare je včeraj odbil prošnjo nemške vlade za otvoritev pogajanj glede Porurhja. Nemški poslanik je posetil Poincareja in mu sporočil, da Stresemann želi razpravljati o obnovi plačevanja reparacij v materijalu. Poincare je odgovoril, da se francoska vlada že pogaja z nemškimi kapitalisti.

"Razpravljanje je nepotrebno. Govorili bomo, kadar začnete dostavljati blago in kadar se poruhrski delavci vrnejo na delo," je odgovoril Poincare in odpravil nemškega poslanika.

Po mnenju diplomatov v Parizu je Francija ustvarila novo krizo, ker je zavrgla pogajanja z nemško vlado, sprejela pa je pogajanja s Stinnesom, kakor da je on vlada Nemčije. Stresemannova vlada je s tem ignorirana in ponižana. Obenem se poroča, da namerava Francija posoditi denar nemškim kapitalistom, da bodo plačevali rudarje, ker kopanje premoga je drugače nemogoče.

Francija je spoznala, da Nemčiji ni mogoče plačevati odškodnine v gotovini, ker je bankrotna, zato namerava francoska vlada držati, kar je vzela s Poruhrjem in v zvezi z nemškimi industrialci izkoriščati zaseženo premogovnike in industrije ne glede na to, kaj se zgodi z ostalo Nemčijo.

Berlin, 11. okt. — Nemčija bo v nekaj dneh naslovila na vse zaveznike novo reparacijsko ponudbo. Do tega zaključka je prišla vlada na sinočnji seji, kakor se poroča neuradno. Nota bo poslana zavezniški reparacijski komisiji.

Stresemann upa, da bo njegovemu apelu sledilo vpezavezniško razmotrivanje v svrho, da se skliče mednarodna konferenca, ki ima preprečiti nevarnost "separatnega miru" med Francijo in Stinnesovo skupino industrialcev.

RUSKA DELEGACIJA V WASHINGTONU.

"Napredni" Američani so jo pozdravili s carsko himno. Delegatje so morali pojasniti, da Rusija nima več carja.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Tukaj se vrši mednarodni mlekarski kongres, katerega je posetila tudi delegacija iz Sovjetske Rusije. Pred nekaj dnevi so bili delegatje kongresa, katerih je okrog 700, počaščeni s banketom v New Willard hotelu. Ker je bilo v delegaciji zastopanih 43 narodnosti, je orkester hotela igral vse narodne himne teh narodnosti. Ko je prišla vrsta na Ruse, je orkester zaigral "Bože živi cara". Rusi so mirno sedeli med igranjem in ko je godba prenehala, je vstal D. P. Borodin, eden ruskih delegatov, in pojasnil, da Rusi zastopajo vsezvezno kmetsko kooperativno unijo in Sovjetsko Rusijo, ne pa staro carsko Rusijo, ki je že mrtva, zato ne morejo priznati igrane himne.

Delegatje so pozdravili Borodinove besede z aplavzom in predsednik kongresa se je oprostil, rekoč, da ignorantni godci vploh ne vedo bolje.

SEDEM DNEVNIH SADEVA BRATOVA DUHOVNA.

New Bedford, Mass. — Župnik tukajšnje episkopalne cerkve Harry Beal je cerkvenim očetom predložil svojo ostavko, in šest štirindvajset ur potem so morali vaj cerkvenjaki poslušati njegovo poslovilno pridigo, ker je prišlo na dan, da je pisal zaljubljeno pismo krasni ženi mladega brokerja Clifforda E. Cornella.

Duhoven je rojen v Oneidi, N. Y. Sedaj je star 33 let. L. 1913. se je oženil z gdčno. Marjorie B. Clementa iz Stamforda, Conn.

Cornellova žena, ki je sedaj stara 29 let, priznava, da je tisto ljubavno pismo v rokah njenega moža. Cornellovka je bila tri leta duhovnova zasebna tajnica še potem, ko se je omožila s Cornellom.

"Seveda imam zaupne odnošaje s svojimi župljani," je dejal duhoven smeje. "Ali nikakor pa ne maram razpravljati o njih."

POŠTNI PRIMANJKLJAJ $36,000,000 MANJŠI OD LANSKEGA.

Washington, D. C. — Poštni department je imel v teku zadnjega fiskalnega leta skupnih izdatkov v znesku po $556,393,000, dohodkov pa v znesku $532,828,000, kar kaže, da znaša primanjkljaj $24,065,000. Tako je naznanil poštni minister New.

Fiskalnem letu, ki se je končalo dne 30. junija 1922, je znašal primanjkljaj $60,000,000.

634 NOVIH POŠTNIH MOČI ZA CHICAGO.

Chicago, Ill. — Poštar Arthur C. Lueder je bil v torek obveščen iz Washingtona, da so tamkaj dovolili za čikaško pošto 450 novih uradnikov, 100 delavcev in pa 84 pismonoš, da vsaj malo odpomorejo pomanjkljivemu in neredenemu raznašanju in dostavljanju poštnih pošiljatev.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.50 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.
Owned by the Slovenic National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.
"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 20-23) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NEMŠKI KAPITALISTI HOČEJO OROPATI NEMŠKE DELAVCE ZA SADOVE VEČLETNEGA BOJA!

Nemški kapitalisti so zdaj odprto pokazali, kdo in kaj so. Pokazali so, da se njih patrijotizem začenja in končuje pri denarni mošnji. Ves boj, ki se je vršil v Porurhrju, se je bojeval samo zaradi tega, kako si nemški in francoski kapitalisti razdele plen med sabo. Zdaj je prišlo do sporazuma med njimi in sicer na škodo nemškega in francoskega ljudstva.

Posledice tega sporazuma so, da nemški kapitalisti kot Hugo Stinnes, Kruppi, Fritz Rhyssen in drugi, ki predstavljajo nemške premogovniške in jeklarske magnate, zahtevajo, da se podaljša osemurni delavnik za rudarje na osem ur in pol, za delavce v jeklarnah, plavžih in drugih industrijah pa na deset ur. Gospodje pravijo, ako se to ne izvrši, da imajo izgubo in da morajo zaradi tega zapreti svoja podjetja.

En dolar je vreden tri miljarde osem sto miljonov mark. Noben nemški delavec ne prejema toliko mezde na dan v teh markah, kolikor se jih dobi za en dolar, nemški kapitalisti pa prodajajo jeklo, premog in druge produkte v tujezemstvu po zlati valuti. Njih profiti so zaradi tega ogromni.

Več ko dvajset let so se bojevali nemški delavci za zboljšanje razmer pri delu in zdaj jih hočejo nemški kapitalisti oropati teh pridobitev. Ni čudo, ako vsa Nemčija protestira proti taki kapitalistični samogoltnosti, požrešnosti in lakomnosti. Po vsej Nemčiji gre glas, da so nemški kapitalisti največji izkoriščevalci nemškega ljudstva, obnem so tudi navadni izdajalci.

Komunisti so predložili državnemu zboru predlogo, po kateri se proglašajo ti kapitalisti za veleizdajnike in pridejo zaradi tega zločina pred narodno sodišče.

Nemški kapitalisti so napravili pogodbo s francosko vlado, ki je zastopnica francoskih privatnih interesov, kar na svojo pest, kakor da so oni predstavniki nemške vlade.

Ti dogodki govore, da kapitalizem v Nemčiji poka.

Ko je pričela padati vrednost ruskega rublja, so zagovorniki kapitalističnega gospodarskega sistema odložili krivdo za padanje vrednosti ruskega rublja na novi red v Rusiji. Zdaj je nemška marka padla tako nizko, da tudi ni vredna toliko, kot je vreden papir, na katerem je tiskana. V Nemčiji pa niso imeli novega reda, ampak trdo so se držali kapitalističnega načina proizvodnje. Kdo je torej v Nemčiji pognal vrednost nemške papirne marke nizdol. Ravno tisti, ki so pognali vrednost ruskega rublja. Trockij, Lenin in drugi komunisti, ki so zdaj na krmilu v Rusiji, niso določali vrednosti ruskemu papirnemu rublju. To delo so vršili borzijani, bankirji in finančniki zunaj Rusije, torej goreči oboževalci sedanjega produkcijskega sistema. V Nemčiji so pomagali pri padanju vrednosti nemške papirne marke še nemški bankirji, finančniki in borzijani.

Rusija si je v tem času gospodarsko opomogla, akoravno so mislili tujezemski bankirji, finančniki in borzijani, da jo z razvrednostvanjem rublja prisilijo na kolena, da uvede zopet stari režim. Ameriški senatorji in kongresniki, ki so letos obiskali Rusijo, da se na svoje oči prepričajo o razmerah v nji, so polni hvale o nji in o njenem konstruktivnem delu. Rusija prihaja gospodarsko zopet na noge, akoravno ni ruski papirni rubelj nič vreden.

V Nemčiji je narobe. Tam pričenja šele pravo trpljenje za nemško ljudstvo, akoravno je Nemčija ostala zvesta staremu gospodarskemu redu.

Ako danes nemško ljudstvo strada, prebiva v nezakurjenih stanovanjih in hodi napol nago, se ima zahvaliti zagovornikom in predstavnikom kapitalističnega načina blagovne produkcije in distribucije, ker so pri kraju s svojo gospodarsko modrostjo. Nemški kapitalisti hočejo, da se plača odškodnina, kot je zapisano v versailliski mirovni pogodbi. Ampak to odškodnino naj plača nemško ljudstvo, profiti nemških kapitalistov pa morajo po kapitalistični logiki ostati nedotaknjeni, in če je mogoče, se morajo še povečati. Taka gospodarska politika je pa podobna dejanju človeka, ki je zagrabil z obema rokama za ušesa pri svojih škornjih in napenja vse svoje oči, da sebe dvigne od tal.

Devetdeset odstotkov nemškega ljudstva je brez življenskih sredstev, ko je zima pred durmi, ostalih deset odstotkov pa tvorijo izkoriščevalci nemškega ljudstva, ki žive v razkošju in sijaju. To je slika kapitalističnega gospodarskega sistema! Oglejmo si jo dobro, da vidimo in spoznamo, da je ta gospodarski sistem pogibelj za človeško družbo!

SLIKE IZ NASELBIN.

Auburn, Ill. — Iz raznih slovenskih naselbin poročajo rojaki o slabih delovnih razmerah. O kaki prosperiteti tudi pri nas ne moremo govoriti. Po tri do štiri dni v tednu delamo, kar komaj zadostuje, da prislužimo za vsakdanji kruh, na kake prihranke pa lahko pozabimo.

Tudi o napredku ne moremo poročati. Res smo organizirani v društvu Slovenske narodne podporne jednote in strokovno v U. M. W. of A., ampak poleg teh organizacij potrebujemo tudi politične in izobraževalne klube, pevska in čitalna društva.

Vzrok, da nimamo sličnih organizacij, je, ker nimamo primernih prostorov za razne vaje. Želeti bi bilo torej, da bi auburnski Slovenci pričeli misliti na svoj lastni dom, kajti dokler nimamo lastne dvorane, ni mogoče misliti o kakem kulturnem delu med nami. Vsled previsokih izdatkov za najemnino je zdaj nemogoče misliti, da bi lahko vzdrževali kako kulturno društvo.

Dobro bi bilo, da bi se člani društva "Republika", št. 335, Slovenske narodne podporne jednote zavzeli na seji za krasno idejo Slovenskega doma. O tem prihodnjič kaj več.

Bolezen, nesreča in smrt nas kaj pogostoma obiskujejo. Letos sta bila skozi pomlad in poletje večidel kar po dva Slovenca v springfieldski bolnici iz naše naselbine. Sedaj je bolezen malo pojenjala, prišla pa je smrt s svojo veliko koso in pričela kar na debelo z žetvijo.

Prvo žrtev je smrt zahtevala dne 29. septembra. Okoli petih popoldne je bil rojak Mihael Bogataj hkratu zdrav in mrtev. Ravno na njegov rojstni dan je bilo. Prišel je kot po navadi v družbi drugih stanovalcev pri rojaku Blažu Leskovšeku k večerji. Po večerji je stopil na vrt in sedel v senco za mizo ter tam umrl.

Pokojnik je bil jako priljubljen v naši naselbini. Doma je bil iz Oselice nad Fužinami na Gorenjskem, po domače Bogatajev. Star je bil okrog petdeset let. V Kanaanu zapušča brata, kateri se je tudi udeležil pogreba, za druge sorodnike pa mi ni znano. Pripadal je k društvu št. 335 "Slovenska Republika" v Auburnu, Ill., katerega članstvo ga je korporativno spremilo k zadnjemu počitku dne 3. oktobra 1923. Društvo št. 335 mu je položilo v zadnji pozdrav krasen venec na njegovo gomilo. Tako je storila tudi lokalna organizacija U. M. W. of A., h kateri je pokojnik pripadal.

Mihael, spi mirno in sladko v materi zemlji!

Nismo še spravili imenovanega pokojnika k zadnjemu počitku, se je raznesla po naselbini pretresljiva novica o strašni nesreči dne 30. septembra. Ponesrečil se je do smrti sedemnajstletni mladenič John Preskar od dobroznane družine J. Preskarjeve. Ponesrečil se je pri vožnji na električni železnici dve milji južno od Auburna, Ill. Bil je član društva št. 335, SNPJ., katero mu je preskrbelo dostojni pogreb dne 3. oktobra dopoldne. Tudi njega je društvo spremilo korporativno k zadnjemu počitku in položilo na krsto krasen venec. Unija, h kateri je spadal pokojnik, je storila ravno tako.

Spi sladko, John! Družini Preskarjevi globoko sožalje. — **John Homes.**

Ameriški prosvetni dan.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.). Teden od nedelje 18. novembra do sobote 24. novembra je bil letos označen kot prosvetni teden. — "American Education Week". Bureau of Education, ki spada pod department za notranje zadeve, je pripravil načrte za proslavljanje tega tedna po vseh Združenih državah.

Program bo v kratkem sledeči, kakor se uradno poroča:

V nedeljo so vse cerkve pozvane, da bi se vršila propoved o izobrazbi.

V pondeljek bodo predavanja o državljanstvu in ustavi v vseh javnih šolah.

V torek bodo šolska predavanja o velikih možeh in ženah Združenih držav.

V sredo se bodo vršili shodi zastopnikov organizacij, v katere so včlanjeni učenčevi stariši in učitelji (Parent-Teachers' Association) in drugih organizacij v svrho pretresovanja raznih vzgojevalnih vprašanj.

Četrtek bo posvečen vprašanju nepismenosti in kako naj se nepismenost odpravi potom sodelovanja poklicanih činiteljev.

V petek se bo povdarjala potreba po značenju šolskih prilik za vse otroke, v mestih in na deželi. Kajti enorazredna podeželna šola nikakor ne nudi istih vzgojevalnih olajšav, kot mestna šola ali takozvana konsolidirana šola, t. j. ena večja popolna šola za ves okraj mesto mnogih enorazrednih šol po vsem okraju.

Končno bo sobota, 24. novembra, posvečena vprašanju telesne vzgoje, šolskega in javnega zdravja.

Pomen prosvetnega tedna je najbolj razviden iz proklamacije, s katero je predsednik Coolidge proglasil njegovo obhajanje. V tem proglasu pravi predsednik med drugim:

"Naša domovina sloni na načelu samouprave svobodnega naroda. Oni, ki so vredni svobode, so vredni biti izobraženi. Oni, ki imajo dolžnost in odgovornost do vlade, morajo imeti izobrazbo za izvrševanje svojih državljanskih dolžnosti. Vladar mora biti izobražen. Vladar pa je ljudstvo. Razne vladne naprave in zasebno dobrodelstvo so ustanovile in vzdrževale šole in vseučilišča, dokler šolskih poslopij ni bilo vsepovsodi. Voljnost ljudstva, da prenaša breme vzdrževanje tive vzgojevališč, in patriotična udanost vojsko učiteljev, ki bi dostikrat lahko zaslužili veliko več v drugih poklicih, ste dosegli uspehe, s katerimi smo lahko zadovoljni. Ali naloga ni še končana, ona je komaj začela.

"Opažamo znake širšega delokroga vsega vzgojevalnega sistema. To vključuje priznanje, da vzgoja ne sme končati s šolsko dobo, marveč da jo je treba vzpodbujati tudi kasneje. V to svrho služijo večerne šole v mestih, ljudske univerze, nadaljevalne šole za tehniko, poljedelstvo in mehaniko, ki vse označajo pot k širši narodni prosveti. Da se zagotovi trajnost in stalno zboljšanje tega vzgojevalnega prizadevanja, treba da se ljudstvo zaveda njegove absolutne potrebe. Vsak ameriški državljan je upravičen do liberalne izobrazbe. Brez te ni jamstva za trajnost svobodnih institucij, ni nade za ovekovečenje ljudovlade. Despotizem najde svojo glavno oporo v nevednosti. Znanje in svoboda greta roko v roko."

Razstava je privabila tisoče kmetov.

Moskva. — (Anise za Fed. Press.) — Na obširnem prostoru razstavišča sem govorila z zelo vnetim možem, šolskim učiteljem z dežele, ki je prišel v Moskvo, s šeststo kmeti, da vidi veliko razstavo. Ni bil komunist, temveč navadna para ubožnega intelektualca, ki je med leti glada utekel iz velikih mest ter iskal zavetja pri kmetih, kjer je s poučevanjem zaslužil vsaj za kruh.

"Odkar je padel starodavni Rim," je rekel napram meni z začudenjem, "še ni nobena vlada nudila ljudstvu toliko razvedrila. Na vsaki postaji, ko smo se peljali sem na razstavo, smo doživeli kako novo presenečenje, novo razvedrilo."

Dva železniška vozova nas je bilo, ko smo se odpeljali iz Mogileva, v Gomelovu pa so priključili še trinajst železniških vozov obiskovalcev razstave. Šeststo duš v celoti, ponajveč kmetov, med katerimi je še nekaj drugih učiteljev in predsednikov občin ali vaških odbornikov pa tudi nekaj žen in članov mladinskih zvez je prišlo."

"Ko smo prišli na postajo v Moskvo, so nas pričakali in sprejeli delavci. Rekli so, da so odbor, ki naj nas sprejme, vošči dobrodošlico in so nam ponudili, da gremo v kopelji, ako želimo. Seveda smo po prašni vožnji v vročini želeli kopelji bolj kot česarkoli in šli smo prvo v kopelj. Povedati moram še, da predno smo zapustili svoje vasi, smo bili zdravniško preiskani, da smo bili zagotovljeni, da niheče ne nese s seboj v mesto kake bolezni. Ali naši kmetje so zdravi in vsi so šli, le par je bilo odklonjenih.

"Petindvajset so nas vzeli v delavsko hišo, zavod, kjer rišejo zemljevide in tam smo dobili posteljo in hrano. Držali so nam pozdravni govor in rekli, da postelje in hrane nam ne izroča vlada, temveč so to prostovoljni prispevki delavcev, kateri odtrgavajo odstotek od svojega zaslužka, da je tako mogoče gostoljubno sprejeti in pogostiti mnoge tisoče delavcev, ki posečajo razstavišče. V onem zavodu je devetsto delavcev in ti vzdržujejo po 25 obiskovalcev skozi vse poletje. Ostanek naše partije je šel v druge slične delavske zavode."

"Dali so nam tudi vodnika, da nas spremlja po mestu in razkazuje. Z njim smo obiskali umetniško galerijo, mnogo tovarnic, kjer so uslužbeni naši gostitelji, in najbolj pa razstavišče. Povsod smo se pri obiskovanju in pregledovanju mesta vozili, kar pa nam ni bilo nikjer računjeno. Če bi ne bilo vse to prosto, bi tudi ne bil prišel, kajti učitelji imamo majhne plače in si ne bi mogli privoščati takih zabav. Toda vse moje potovanje, hrana in vse me ne stane nič, kot ni stala nič nobenega kmečkega obiskovalca z dežele.

Zaključil je: "Mislim, da večji vpliv kot razstava sama je imela na kmečke obiskovalce dober vtisk postrežljivost in dobrodušnost delavstva. Kmetje so videli, da tudi mestni delavci težko delajo, kar je nekaj, česar prej niso verjeli. Videli so ženske pri strojih v papirnicah, kako ves dan stoje pri kolesih, vlečejo neprestano papir iz strojev in ga spravljajo, kar vse morajo vršiti zelo hitro. Kmetje so rekli: "Četudi delajo po mestih samo osem ur na dan, je njih opravek mnogo težji kot naš, ker njih delo je utrudljivejše. Oni se ne morajo ustaviti pri njih delu niti za trenutek, mi na polju pa lahko počijemo kot se nam ljubi, ako smo upehani."

V zadnjem poletju je k veliki razstavi v Moskvi prihajalo vsak dan približno od šest do osem tisoč kmetov.

Poraba solnčne sile.

Charles P. Steinmetz.

Prehranitev in energija sta dva problema, proti katerima se bliža človeštvo. Energija solnčne luči, ki jo imamo danes na razpolago, je tako ogromna v primeri z energijo, ki jo produciramo z žganjem kuriva in s pomočjo kemičnih spojin, da slednja ne prihaja niti v poštev.

Medtem ko bi skupna energija vsega premoga in vse vodne sile, kolikor jo imamo v rabi tekom enega leta, ne znašala več kakor bilijon kilovatov, je energija solnca kolikor ga prisije le na tiste dele Združenih držav, ki ne morejo biti vporabljeni za obdelovanje, okoli 800,000,000,000 ali približno tisočkrat večja kot enerijia, ki jo porabi ves svet tekom enega leta s pomočjo kurjenja premoga in upobrabljanja vodnih sil.

Nikakega strahu torej ni treba, da nam bo zmanjkalo virov za pridobivanje energije k gretju, razsvetljavi in gonilni sili. Da bi le znali energijo, ki je na razpolago, tudi uporabljati. Pa uporabljali bi jo lahko, da bi jo le znali koncentrirati.

Zgradili so stroje, ki naj bi jih gonila solnčna toplota, pridobljena s pomočjo reflektorjev. Posrečilo se jim je, toda gospodarsko so taki stroji za enkrat še brez pomena, ker njih instaliranje in obratovanje je navezano s tolikimi stroški, da se ne izplačajo v primeri z energijo, ki jo producirajo.

Ali to nas [illegible] na drugo polje strojništva, kate[illegible] resnici ni docela novo, le jako malo je bilo še na njem storjenega. Možje kot je Burbank, ki na tem polju preučuje, so napravili že čudovite reči z ustvarjenjem tovarn z novo, solnčno gonilno silo.

Energija, ki jo zdaj uporabljamo, je navsezadnje vendar-le solnčna energija, kajti ko kurimo premog, uporabljamo solnčne žarke, ki so prepolnili debla sedanjega premoga pred milijoni leti. Kjer uporabljajo vodo za gonilno silo, uporabljajo solnčno silo, katera izhlapeva vodo, jo dviga v oblake, da pada dež in se tako zbira v padajoče potoke in reke, ki po strmi zemlji teko proti morju in pri tem obračajo kolesa.

Kako bi zbrali to silno energijo in jo porabljali direktno. Po mojem mnenju je edina rešitev tega problema bijologično strojništvo. Tudi vprašanje prehranjevanja človeštva v bodočnosti je uganka, ki jo bo rešil biologični inženir. V preteklosti niso nikdar poizkušali na sistematičen način producirati proteina, katerega naravni producenti so neznatni organizmi, ki se razvijejo silno brzo. Mnogo so ljudje že storili pri razvoju novih rastlin, toda vsaka generacija pri rastlinstvu vzame najmanj eno leto, dočim bi pri neznatnih organizmih proteina lahko ustvarili en ali več "generacij" samo v enem dnevu.

Ali veš, zakaj se tvoj dopisek tako rad potopa s drugimi dopisi in uganja razne "poredneži"? Odgovor na to in mnoge uganke v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenezije", katero dobiš pri Književni matici SNPJ.

Meteoriti.

Mesarski knez Armour je šel v Evropo "študirat" razmere. Ko je nekaj mesecev ležal in posedal v najboljših pariških hotelih in letoviščih in potem posetil najboljše palače v Londonu, se je vrnil v Ameriko z izjavo, da je Evropa v najboljšem redu, ljudje da so zadovoljni in božji mir se je vrnil. Amen.

• • •

Ali kdo pričakuje, da se v Tutankamenovem grobu najde električna žarnica? Ali kdo pričakuje, da bo papež preklel sveto pismo? Ali kdo pričakuje, da bo leskev rodila maslenke?

Ne, kajne. Ravnotako ni treba pričakovati, da se bo stari Gompers kdaj ogrel za industrijsko unijo, samostojno delavsko stranko in Sovjetsko Rusijo. To je tako gotovo kakor so dve in dve štiri.

Gompers je Bryanov dvojnik: nazadnjak, demokrat, sežigalec coprnic, babjevere in starokopitnež njegove vrste. Kakor je mislil pred štiridesetimi leti, tako misli še danes; svet je v njegovih očeh še do pičice tak, kakršen je bil leta 1880.

Smešni so torej hlapčevski listi, ki hurajo o Gompersovi "zmagi" na portlandski konvenciji. Kakor da bi bilo to nekaj novega! Kakor da je Gompers v Portlandu nekaj drugega kot je bil vseh zadnjih 40 let!

• • •

Gompersova mašina (vladajoča organizacija v organizaciji) je kriva, da je strokovno organizirano delavstvo Amerike še 50 let odzad za delavstvom Anglije in drugih dežel Evrope. Delavci Anglije imajo v parlamentu 142 poslancev in zdaj se pripravljajo za prevzetje vlade; delavci Amerike ne smejo še niti sanjati o tem.

Mašina je kriva, da so izgubljene tolike stavke in da se skoro vsi industrijski boji končajo s kompromisi, kjer ni popolnega poraza za delavce. Rudarji, ki so najbolje organizirani in najbližje industrijski uniji, niso še nobenkrat izvojevali vseh svojih zahtev. Jeklarski delavci so bili poraženi; železniški mehaniki so bili poraženi; mnoge druge unije so poražene dan za dnevom radi Gompersove klike, ki zahteva, da morajo biti delavci razdeljeni po stoterih strokah in stročicah, plačevati stotero in tisočero odbornikov — med katerimi je precej velikih krukov — in ne smejo nastopiti kot neodvisna politična stranka, da bi v postavodajah dosegli, česar ne morejo doseči direktno na industrijskih frontah.

• • •

Gompersova vlada v Ameriški delavski federaciji je popolen duplikat zvezne administracije v Washingtonu. Fraze, ki jih iztresa predsednik iz Bele hiše, pobira Gompers in jih iztresa na konvencijah. V Gompersu še živi in vlada politično mrtvi Wilson. Fraza, ki jo je izrekel v Portlandu, da bi morala sovjetska vlada prej dati na glasovanje Rusom, če so zadovoljni z njo, predno zasluži priznanje, ni njegova; pobral jo je za Wilsonom in kasneje za Hardingom.

• • •

Ampak vedno ne bo tako. Tudi Gompersa in Gompersov bo enkrat konec. Ameriška delavska federacija se prejalislej otrese mumificiranih voditeljev. Krepka manjšina raste in dela za preobrat v federaciji.

Ameriška delavska federacija je zveza takozvanih mednarodnih unij (mednarodne se imenujejo zato, ker imajo podružnice v Kanadi), državnih federacij in centralnih krajevnih unij. Sedemnajst državnih federacij se je že izreklo za amalgamacijo (organiziranje po industrijah); glasovi po neodvisni politični stranki v zvezi s farmarji so vedno večji. Preobrat gotovo pride v nekaj letih.

Slovenski delavci, člani federacije! Naša naloga je, da delamo z vsemi močmi za ta preobrat, za zmago naprednih idej!

• • •

Če bi vsakdo, kdor spi, saj sanjal, bi bilo še dobro. A koliko jih spi, ki niti ne sanjajo!

• • •

Stresemann je tako imenitno stabiliziral marko, da je še rubelj postal gospod.

• • •

Mussolini zdaj nič ne reče. Pa ni treba misliti, da ga vest peče.

• • •

Farani sv. Štefana pojdejo tudi zimo na kratek oddih v Floride. Tam jim ne bo treba plačati premogovega davka.

K. T. L.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Strojevodje zahtevajo $8 dnevne plače.

Cleveland, O. — Bratovščina lokomotivskih strojevodjev se je odločila zahtevati osem dolarjev dnevne minimalne mezde. Predsednik organizacije Stone je že obvestil upravitelje železniških družb, naj informirajo predsednike družb o zahtevi.

To je prvi slučaj v zgodovini ameriških železničarjev, da zahtevajo minimalno mezdo, to je da plača ne sme znašati manj kot določeno vsoto.

Ostale tri bratovščine železničarjev (kurjači, sprevodniki in vlakospremniki) zahtevajo 12 do 15 odstotkov mezdnega poviška.

Nova plačilna lestvica čikaških tiskarjev.

Chicago, Ill. — Čikaška tipografična unija št. 16 je s splošnim glasovanjem dne 8. oktobra sprejela novo mezdno lestvico, katera je rezultat pogajanja med zastopniki unije in zveze lastnikov komercijalnih tiskarn. Izid glasovanja: 2377 za novo lestvico, 1126 proti, večina za lestvico 1251.

Nova lestvica določa $51 tedenske mezde za delo podnevu in $55 za ponočno delo. Delavnik je 44 ur v tednu. Pogodba je veljavna do 15. junija 1926.

Razne vesti.

FINANČNI TAJNIK IMA STRAH PRED RADIKALNIMI KONGRESNIKI IN SENATORJI.

Washington, D. C. — Finančni minister Mellon je pripomnil v začetku tega tedna, da mora predloga za vojaški bonus, ki bo prav gotovo uvedena na prihodnjem kongresu, tudi preskrbeti sredstva za pridobitev potrebnega denarja, če hoče kongres, da bo on odobril tozadevno zakonsko osnovo.

To je povedano v pregledu finančnega položaja. V njem so posebno poudarjene naslednje točke:

1. — Wall street pretirava pesimizem.

2. — Vsepovsod po Združenih državah vladajo jako dobre razmere.

3. — V tej deželi je nepravilno pojmovanje položaja v Evropi.

4. — Ljudje se preveč vznemirjajo radi železniške postavodaje in pa moči, ki jo bodo pokazali radikalci na prihodnjem kongresu.

Po Mellonovem mnenju bi moral biti vojaški bonus financiran z davki, ki ne bodo izničili upanja na znižanje davkov na višje dohodke.

Mellon misli, da so razmere širom Združenih držav zdrave v vsakem oziru.

Nadalje misli finančni tajnik, da se veliki trgovci preveč vznemirjajo radi drugih vzrokov. Čeprav je res, da so razmere v Evropi zelo slabe, posebno pa še na Nemškem, to vendar še ne zadostuje, da bi bile prizadete s tem položajem tudi zdrave razmere v tej deželi.

Po tajnikovem mnenju pa se je najbolj bati števila tistih radikalcev, ki pridejo na prihodnji kongres. Nadalje je tudi vznemirljivo vprašanje, kaj bodo ti radikalci naredili z ozirom na železnice in trgovino sploh. Tolaži pa se pri tem s tem, da bo najbrž več agitacije kakor pa legislacije.

SUHAČ NOMINIRAN ZA KANDIDATA V VERMONTSKI SENATORSKI TEKMI.

Montpelier, Vt. — Pred kratkim odstopli kongresnik Porter H. Dale je imenovan za zveznega senatorskega kandidata na primarnih republikanskih volitvah. Izvoljeni kandidat ima biti naslednik pokojnemu senatorju Williamu P. Dillinghamu. Zanj je glasovalo več volilcev kakor za oba njegova tekmeca skupaj. To sta bila John W. Redmond in Stanley C. Wilson. Dale je dobil 26 329 glasov, Redmond 13,715, a Wilson pa le 9,164 glasov.

Prohibicija je bilo glavno vprašanje v tekmi. Dale-a je podpirala protisalunska liga, dočim je Redmond sicer odobraval Volsteadovo postavo, a je pa zahteval, da bi naj bilo dovoljenega več alkohola v pijačah. Wilson je poudarjal, da bi morala biti suha postava predelana po zdravi pameti.

Bratranec predsednika Coolidga Park H. Pollard ni imel nobenega tekmeca za demokratsko nominacijo.

Polkovnik Ernest W. Gibson iz Brattleboro je nominiran za kongresniškega kandidata na republikanski strani. Izvoliti je treba naslednika odstoplemu kongresniku Dale-u.

Demokratsko nominacijo je dobil brez vsakršnega tekmeca Burton E. Bailey iz Montpeliera.

WILLIAM G. McADOO PREDSEDNIŠKI KANDIDAT.

Washington, D. C. — Predsedniški kandidat William G. McAdoo se je jel poganjati za ljudsko pravico, po kateri smejo ljudje kritizirati svojega predsednika. Ko je bil pokojni policijski ravnatelj za columbijski distrikt vprašan, odkod si jemlje pravico, da prijemlje kar na debelo sufragetke, ki so paradirale s svojimi banderci okoli Bele hiše, je odgovoril, da se ravna po naročilih in željah zveznega predsednika in njegovega kabineta. V tistem kabinetu je bil McAdoo najvplivnejši mož. Burleson je pridno zatiral manjšinske liste, in pravosodni minister je imel zelo veliko posla s preganjanjem radikalnih elementov.

Časi so se izpremenili. Ženske imajo volilno pravico. Tudi nekaj jako izdatnih organizacij imajo. Civilne svoboščine uživajo malo več spoštovanja, kakor so ga pa l. 1917. Tisti, ki hoče biti l. 1924. izvoljen za predsednika, mora imeti na svoji strani zapad, ki odločno vztraja pri aktu osebnih svobod. Kandidatje to uvidevajo boljinbolj, in med temi je tudi William G. McAdoo.

KANADA ODREKA ANGLIJI POMOČ V NOVI VOJNI.

London, Anglija. — Angleška vlada že žanje sadove svoje tajne politike glede sklepov na državni konferenci. Niti ena beseda ni bila objavljena o tem, kaj je rekel tá ali oni državnik na debati o vnanjih zadevah, in vsi konferenčni člani so zaprisegli, da bodo molčali o vseh konferenčnih zadevah. Ali kljub temu je London poln govoric o tem, kaj se je godilo za zaklenjenimi durmi kabinetne dvorane na 10 Downing street.

Kakor je rečeno, so ministrski predsedniki precej hudo kritizirali brezdelno politiko ministrskega predsednika Stanleyja Baldwina ter odločno zahtevali pozitivno politiko. Kakor pravi ena govorica, je ministrski predsednik MacKenzie King iz Kanade obvestil angleško vlado, da bi se Kanada v slučaju, če bo šla angleška politika še dalje po tej poti, in če bi se Velika Britanija zapletla v kako novo vojno, postavila na stališče neodvisnega naroda ter se ne vdeležila boja, ki ga ni prav nič zakrivila in za katerega bi ne bila v nobenem oziru odgovorna.

VLAK POVOZIL OSEM OTROK.

Akron, O. — Vlak Pennsylvanske železnice je v četrtek zjutraj zmečkal voz, na katerem je bilo osem otrok, ki so se peljali v šolo. Vseh osem je bilo ubitih. Nesreča se je zgodila blizu Rootstowna.

Zarota proti rumunski vladi.

London, 11. okt. — Iz Bukarešta poročajo, da je policija odkrila obsežno zaroto zoper življenja vseh rumunskih ministrov in mnogih bankirjev ter drugih odličnih oseb. Devet voditeljev zarote je bilo aretiranih. Večinoma so dijaki, ali kakor kaže, so v zaroto zapletene tudi nekatere visoke politične osebe. Podrobnosti še niso znane.

Fašisti pode ameriške metodiste iz Rima.

Rim, 11. okt. — Italijanska vlada je včeraj poluradno posvarila ameriške metodistične misijonarje v Rimu, da je njihova propaganda v Italiji postala že skrajno nadležna. Komunike se glasi, da so Italijani po večini katoličani in vlada ne bo pustila kampanje proti veri večine v državi.

Transsaharska železnica.

Algiers, Algerija, 11. okt. — Kolonijalni francoski listi poročajo na dolgo in široko o načrtu saharske železnice, katero namerava zgraditi Francija od Sredozemskega morja do Nigerije in Senegala na zapadni strani Afrike. V načrtu so tri proge, ki bodo zgrajene preko vze saharske puščave in spojile Maroko s francoskimi zamorskimi kolonijami ob reki Niger v srednji Afriki.

ZNAČILNO MNENJE O LLOYDU GEORGU.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Domala vse ameriško časopisje povzdiguje bivšega angleškega ministrskega predsednika Lloyda Georga, ki je pravkar dospel v to deželo, v deveta nebesa ter ga smatra za največjega vojnega državnika na svetu. Le en glas je, ki se ne strinja s tem povzdigovanjem in hvalisanjem. Tednik "Pressman" se ne pridružuje splošnemu šumu in hrumu in da duška v svoji številki z dne 10. oktobra pod naslovom "An Undesirable Alien" pravim mislim tistih nebrojnih Američanov, ki ne pozdravljajo vojnega kovača, evangelista za ligo narodov in irskega biriča Lloyda Georga. Omenjeni list pravi v navedenem članku takole:

"Mr. Lloyd George je bil eden tistih kabinetnih uradnikov, ki so vsilili vojno soglasni poslanski zbornici, ko je Sir Edward Grey priklenil deželo na nogah in rokah s tajnimi pogodbami na Francijo in Rusijo, s pogodbami, o katerih sta Sir Edward Grey in takratni ministrski predsednik Asquith ponovno zatrdila poslanski zbornici, da ne obstojajo. Mr. Lloyd George je imel lepo priliko celo v zadnjem hipu. Če bi le količkaj pomislil, v kako mesarijo se svet pogreza tedaj, bi bil lahko resigniral, kakor so to storili lord Morley, mr. Trevelyan in mr. John Burns. Namesto tega pa je še nadalje ostal na svojem mestu ter se silno potegoval za vojno. Pokazati je hotel angleškemu ljudstvu, kako malo štejejo njegove dragocene parlamentarne ustanove napram politiki, ki se je je oklenila in jo brezobzirno izvedla četvorica ali petorica kabinetnih članov.

"Mr. George je postal municijski minister in kot tak se je norčeval iz postavodajnih straž. Potem je bil imenovan za ministrskega predsednika. Kot tak bi imel izlahka mir v zimi l. 1916., pravi 'mir brez zmage', ki bi bil nekaj najboljšega na svetu. To bi bil edini izhod, ob katerem bi mogla prevladovati pamet in previdnost. Ali temu se je upri z vsemi štirimi s svojim sklepom, da je treba boja do konca.

"Izvoljen je bil na podlagi zahteve, da mora Nemčija plačati in obesiti kajzerja. Šel je v Versailles, kjer je izbarantal in izmešetaril mirovno pogodbo, ki je tako nesramna in pogubna, da se ji je upri celo senat Združenih držav. Končno je izkuhal za Irce tako godlo, da je najbrž usodnejša za Irsko kakor vse, kar je še doživela tista nesrečna dežela, odkar ni več Cromwella med živimi.

"Izkratka, Lloyd George je porabil osem polnih let za hotno organiziranje lažnjivosti, moritve, ropanja, požiganja, zatiranja in lakote. In ravno na podlagi teh "vzvišenih" prizadevanj se hoče postavljati tu pri nas . . . Sprejet bo tako, kakor je že navajen, in sprejeli in pozdravljali ga bodo ljudje, na katere je že navajen. Zato se bo gotovo počutil med nami kakor doma. Srečnega in zadovoljnega se bo počutil v tej deželi. Ali ljudje drugačnega mišljenja in drugih nazorov pa bodo molče zrli nanj ter šli tudi molče mimo njega."

ALI IZUMIRAJO INDIJANCI?

Washington, D. C. — Po najzadnjih podatkih iz urada za indijanske zadeve šteje indijansko prebivalstvo v Združenih državah 344,308 osebe. Potemtakem je indijansko pleme narastlo v zadnjem letu za 1,144 oseb.

Krvav angleški premog.

London. — (Fed. Press.) — V zadnjih treh mesecih je bilo 1812 premogarjev ubitih v angleških rovih. To pomeni, da je povprečno dvajset premogarjev v tednu in štirje v dnevu darovalo življenje za profit baronov premoga.

Mussolini nima gladke poti.

New York, N. Y.—(Fed. Press.) — Mussolinijeva diktatura v Italiji nima gladke poti. Med fašisti v Genovi so se pojavili javni politični boji, kakor se glasi poročilo, ki ga je prejela Antifašistična zveza v New Yorku.

Nedavno tega je odstopil ves izvrševalni odbor fašistične stranke in Mussolini je sprejel odstavko odbornikov, rekoč, da prva dolžnost dobrega fašista je, ubogati svojega vrhovnega voditelja.

Med izgredi v Genovi je bilo več fašistov aretiranih in prijatelji prijetih fašistov so nato napadli zaporne prostore z namenom, da osvobode zaprte tovariše.

KMETJE PRIDELUJEJO PREVEČ ŽIVIL—WALLACE.

Syracuse, N. Y. — Poljedelski tajnik Wallace, ki zastopa ameriški narod na kongresu živetovnih mlekarjev, je izjavil, da so kmetje sami krivi svojih križev in težav.

Predvsem ne delajo prav, če pridelujejo preveč živil. Če bo manj živil na trgu, bodo tudi cene poskočile poljskim pridelkom na kmetijah, je rekel naš poljedelski minister. In šele potem bo mogel kmet upati, da bo imel vsaj povoljno dobre čase.

"SOCIJALISTIČNA ZARJA" PRENEHALA IZHAJATI.

Upravništvo Socijalistične Zarje v Clevelandu, O., nam sporoča, da je omenjeni list prenehal izhajati. Za vzrok navaja upravništvo pomanjkanje denarnih sredstev in padanje števila listovih naročnikov.

AMERIŠKA DELAVSKA FEDERACIJA GLASOVALA ZA PIVO in VINO.

(Nadaljevanje s prve strani.)

gega kakor stvari, pisane v njih materinščini. Publikacije v neangleških jezikih store več za Ameriko kakor pa v angleščini pisano časopisje, kolikor se to tiče tistih, ki čitajo neangleške liste. — Op. ur.)

Tudi duhovnu Cambellu iz Portlanda se je zdelo potrebno, da je na tej konvenciji malo posagitiral za "edinozveličavno" vero, ki so jo svetu vtisnili rimski papeži. Dejal je, da je od časov rimskega cesarstva sem rimska cerkev kar najiskrenejša prijateljica delavskega sloja. (Ko mu je dopovedovala in stoletja in stoletja vbijala v glavo, češ, da se ne sme upirati krivičnim in samopašnim oblastim, ker jih postavlja sam bog oča v nebesih, je bila cerkev najiskrenejša delavska prijateljica, kaj g. fajmošter?!—Op. ur.)

Ta duhoven si je upal tudi trditi, da se je tista rimska cerkev venomer potegovala za delavsko odškodnino, s katero bi mogel delavec živeti dostojno. (V resnici pa ga je učila, da ima bog tistega, ki ga tepe najhuje, najrajši. Delavski sloji so vedno najhuje tepeni. In da bi se ta večni trpin ne upri ljudskim krvosesom in najboljšim prijateljem rimske cerkve, so ga duhovni tolažili s posmrtnim plačilom. — Op. ur.) Potem je dejal, da je bila katoliška cerkev vedno proti radikalizmu in socijalizmu. (S tem pa je povedal zares pravo resnico. Možakar se je hotel s tem prikupiti staremu Samuelu Gompersu. In brezdvomno se mu je tudi, zakaj, tudi ta stari učenec je proti vsakemu naprednemu in radikalnemu gibanju. Poklonov je treba, in sicer prav jezuitskih poklonov, če kdo uvideva, da teče rimski cerkvi zlasti med delavstvom že voda v grlo. — Op. ur.)

Priseljenci povzročajo nižanje mezd.

(Leland Olds za Fed. Press.)

Med naseljenci, ki so prišli v naseljeniškem letu do 30. junija 1923 v Združene države, je največ navadnih delavcev. Po seznamu priseljeniškega urada od delavskega departmenta je bilo priseljenih 83,552 neizučenih delavcev, katere so zaposlili jeklarski trust in druge korporacije proti nizki plači, kakoršno so zahtevali.

Velika skupina prihajajočih v to deželo je pod sedanjim priseljeniškim zakonom zapisanih kot "služabniki". Teh "služabnikov", ki največ prihajajo k brezdelnemu razredu, je 52,223 ali malo več kot deset odstotkov vseh priseljencev.

To pomeni, da je več kakor ena petina vseh emigrantov prideljena k razredu parasitov, ki se razvijajo kot sluge okoli mogočne avtokracije. Poleg tega je prišlo 74 urednikov, 1709 farjev, 16,470 pisarjev in računarjev, 166 odvetnikov, 1461 agentov, 118 bankirjev ter literatov, znanstvenikov, umetnikov, lasuljarjev, draguljarjev ter še cela vrsta drugih "strokovnjakov", katerih namen je v tej deželi krepiti luksurijoznost in potrato. V večini so vsi parasitje in prav nič škoda bi ne bilo, če bi jih takoj pri prihodu deportirali, kajti delo, ki ga opravljajo tu, prav malo ali nič ne koristi, v toliko več slučajih pa škoduje napredenemu delavskemu gibanju.

Priseljeniški urad ima med priseljenci vpisanih 106,213 izučenih delavcev. Nad 16,000 izmed teh je mehanikov in 19,000 jih spada k stavbinski stroki. Seznam priseljenih izučenih delavcev vključuje 2928 pekov, 1898 brivcev in lasuljarjev, 2296 kovačev, 2065 mesarjev, 12,305 tesarjev, 16,470 pisarjev in računarjev, 4189 živilj, 2817 strojnikov, 900 vrtnarjev, 4076 železarjev in jeklarjev, 3276 zidarjev, 4644 mehanikov, 764 kovinarskih delavcev, 632 slamnikarnic, 5423 rudarjev, 2550 barvarjev in steklarjev, 503 pleskarjev, 930 črkostavcev, 3307 čevljarjev, 521 kamnosekov, 5559 krojačev in 1930 tkalcev.

Za poljedelske delavce je mec priseljenci vpisanih 25,905.

Poročilo izkazuje, da je bilo med priseljenimi zadržanih 20,619 priseljencev radi dvomljivosti, da bi ne postali javnosti v breme. Od teh je bilo deportiranih največ iz istega vzroka 3661 priseljencev. Trinajst izmed zadržanih priseljencev je bilo deportiranih pod pretvezo, da so anarhisti.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Culnkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 873, Ely, Minn., John Terselj, Box 98, Hendersonville, Pa., John Goriek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Av., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 288, Moon, Run, Pa. John Grdelj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Mare, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alesi, 2126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Joško Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Shuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenco z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vodi takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslove: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, šigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PISMA NA POŠTI

v Chicagu imajo rojaki: Blesk Karel, št. 507, M. Gomez, št. 540, Pol. Lazich, št. 577, Braća Malović, št. 582, Pocel Jožef, št. 602, E. L. Rajnar, št. 612, John Simkevič, št. 624, David Stasovich, št. 638. Pisma dobite na glavni pošti v veži z Adama strete. Poleg tekoče številke povejte kraj, odkod pismo pričakujete.

NAROČITE

klobase in štirsko prešičevo meso, prekajeno s hickory lesom in pečeno iz farme direktno na vaš dom poštnino prosto po $25c funt. Naročilom priložite Money Order.

BAJT & LIPOLD, Naylor, Mo.

NOTRANJI PARASIT.

Veliko mož, žen in otrok trpi in se zdravijo za razne bolezni med tem ko je njih prava bolezen trakulja. Prave znamenja se drobni trakulje v odpadkih. Podobna znamenja so: omotica, slab tek, suha koža, opešljiv dih, rumene lise, bolečine v delih telesa, hrbta in nogah, pisanja v trebuhu in bolezen, ki se vsaki vdinjuje v grlo. Bolnih zima volja do dela in ne se širijenja, nobene ambicije in je malokoliko. Seveda postane vsakrat hlast in hrana nede dol po grlo. Omedlevični napadi se tu in tam pojavi vsled trakulje. Priporoča se je vsim, da je trakulja zlesin v odpadih ti mi davila bolnika. Sedite se tega parazita predno vas umori. Naročite si dovoli Lantan zdravila za $16.45 pri Laval Med. Co., 299 Laval Bldg., Box 942, Pittsburgh, Pa., še danes ker jutri je lahko že prepozno. Za zavarovanje zavoja pošljite 15c več.

CUNARD
V JUGOSLAVIJO V 9 dneh
na moderih velikanih, ki vozijo samo turiste

AQUITANIA.....45,647 ton
MAURETANIA.....30,704 ton
BERENGARIA.....52,022 ton

Prijetne kabine za tretjega razreda potnike s 2, 3, 4, 5 posteljami. Krasna obednica, knjižnica in podjavalna soba. Pokrito promenado nadkrovje. Izvrstna krito promenado nadkrovje. Moderna oprema.

Cunardovi Money order se izplačujejo v Jugoslaviji hitro, varno in zanesljivo.

Za potni listek in druga pojasnila upravajte pri bližnjem agentu v vašem mestu.

CUNARD ANCHOR LINE,
160 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINE

Hude Bolečine

revmatične hitro olajšate, če rabite

SEVERA'S GOTHARDOL

Zanesljivi liniment

Istotako vporabljen je za izvinjenje, oteklino, za otrpnjenost in shrumenost bolnih mišic ter udov.

OSEM SO IH SE ZDRAVI

Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

ZA KUHANJE PIVA DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhanj vedno je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko zdravil, navodilo in razne lonce, itd.

Ali vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, slaščičarjem in v podajalne delegacine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

VAŽNO!

Starokrajske Banke, naprimer:
SLAVENSKA BANKA D. D. ZAGREB,
PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA, ZAGREB,
FRANCOSKO-SRBSKA BANKA, BEOGRAD.
plačajo na terminirane uloge do 6% na letne obresti.

Ako nameravate poslati vaš denar na hranilne uloge, pošljite mi dolarje in jaz bom te preračunal v dinarje in jih odposlal v stari kraj. VLOŽNO KNJIŽICO vam čimprej preskrbim.

DOPREMLJAM ROJAKE IZ KRAJA!
POTNIŠKI ODDELEK! VLOŽNI HRANILNI ODDELEK!
Pišite za pojasnila!

EMIL KISS BANKIR
133 Second Ave., New York City.

Marija Kmetova:

Obisk.

(Konec.)

Hana ugasi luč in dolgo strmi v temo. Potem leže, a vso noč se ji zdi, da je ni, da ni res, da živi. Da je nekje daleč onkraj vsega in je vendar prav v sredi neke velikanske groze, ki jo počasi vsrkava vase, vso — do zadnje kaplje krvi.

V jutru pa vidi ves ta dogodek v milejši luči. "Neumna sem," se tolaži, "razposajena sta, nemara je bila vseskupaj le igrača. In, no — in saj sta si vendar v sorodu! Tako natančna vendar ne smem biti, moj Bog!" In gre spet po opravkih in hodi spet na izlete in izprehode.

Vendar, kaj je to? Ali se ne zastro Milki oči, ko vidi, da gre ona z njima? Ali ni Andrej čudno zamišljen in potrt v vseh teh dneh? Ali ne iščeta oba besed in so jima kretnje kakor prikovane? — Toda Hana noče verjeti svojim očem in ne svojim slutnjam. Gluha in slepa hoče biti; hoče, hoče, hoče.

• • •

Potekajo dnevi polni dvomov in polni groze za Hano. Komaj čaka konca počitnic. In vendar ne reče Milki niti besedice o svojih mislih; sram jo je. In tudi ne omeni, da bi odšla domov. "Preide vse to, preide," se tolaži. "Andrej se bo spametoval in vse bo spet dobro." Vse? — V srcu jo zaskeli in hujše ji je, kot kdaj prej.

Nekoč pravi Andrej:

"V kavarno bi šli. Pa ne vem, če pojdeš tudi ti? Tako nekam bleda si."

"Bleda?" Hana se začudi, a že zasluti misel, ki jo ima Andrej za temi besedami.

"Te boli glava?" reče tudi Milka. "Ostani doma, kmalu se vrneva."

"Pa kaj toliko skrbita zame? Zdi se mi, da mi ni ničesar nocoj," odvrne Hana in oči ji žare v tajni grozi.

"Pa vidim, da ti ni dobro," pravi spet Andrej. "Le ostani doma; kaj bi se mučila! Saj vem, da si rada sama in ljubiš tihoto in mir."

"Če mi je že res slabo, torej," odvrne Hana in neka težka mora pade nanje.

Milka jo objame vsa vesela, a ta se odmakne, da Milka nalahno prebledi in ji zadrhtijo roke.

"Vidiš, kako si nervozna. Pazi se!" ji pravi Milka in odhiti iz sobe.

"Lezi malo, dobro ti bo delo," reče še Andrej in je videti ves vesel in potolažen. Poljubi Hano na čelo, a ko se ta strese pri poljubu, ji pogleda Andrej v oči in pravi:

"No, Hana, kaj . . ."

"Saj veš, Andrej," prekine Hana besedo.

"Vem, vem; sama si rada, zbogom!" in že odide za Milko.

• • •

"Nemara se ne motim, in se tudi zadnjič nisem motila," reče Hana čisto mirno sama sebi, se nasloni na mizo in podpre glavo z rokami.

"Kaj naj storim?" Pa se zmedejo misli in hudo ji je, da bi se vrgla v morje. "Jasnosti, jasnosti!" zakliče skoraj glasno in prične spet premišljevati. "Torej: on — vesel človek, dobro. Ona — naivna, mlada, dehteča. Dobro. — O, moj Bog!" Pokrije obraz z rokami in solze zdrknejo po prstih. "Ne — moči, moči!" In vstane in hodi po sobi. "Dobro. Andrej — lahek, vesel značaj, ki — priznaj si to, Hana! — ki, ah, ki je čutil neko težo v meni, ki sem mu preresna, prešalostna, pre — prečudna, ha, ha, ha!"

Nasloni se trenotek na stol in gleda v preprogo, pa spet hodi dalje, hodi, kakor ujeta v železno kletko strašnih dvomov. "Dalje, Hana, kaj dalje!" ji šepeče neki tajni duh. "Dalje? Da, dalje. Pa kam, moj Bog, kam?" zakliče v obupu in se zgrudi na obraz na zofo in zaihti. Slednjič se skloni in obsedi. Ustnice se pretegneje v obupen nasmeh. "Dalje? Nič. Morda —" Spet se hoče tolažiti, a to pot je črna tema krog nje in ne vidi konca in ne poti. Potem se odpravi v spalnico.

• • •

V polsnu se predrami.

"Kaj šumi krog mene?" Pogleda in vidi senco. Kri ostane v žilah. "Kdo je? Andrej? In kaj hoče?" Oblači se, tiho se splazi do vrat in — Hana hoče kriknuti, a glas ne more iz grla. — Vrata se odpre in pripre. Potem je vse tiho. — Hana skoči s postelje, nagloma vrže obleko nase in neka slutnja ali kaj — jo vodi do Milkine sobe. Prisluhne. "Kaj ni to šepetanje? Torej je res? je res?" Hana se prime za glavo, počasi zdrkne ob vratih in čepi na pragu. "Kaj bi zdaj? Ah, saj ni res, saj sanjam!" Drgeta v mrazu, ki ji gre preko vseh kosti, siloma tišči robec na usta, da ne zavpije na ves glas. "Kaj zdaj? Krik — revolver — smrt — o, moj Bog!" Sključi se popolnoma, a v sobi šepetanje, šepetanje . . .

"Joj, Hana, kaj zdaj?" Že hoče prijeti za ključko. "Ne!" — Siloma se odtrga od vrat in se splazi do spalnice. Mrzel pot jo oblije in potem ji zažari obraz v peklenskem ognju in srce bije, bije, čisto glasno bije, kakor bi hotelo skočiti iz prsi. Zagrize se v blazino in omotica jo obide.

Ko se prebudi, je svetlo jutro. In Andrej spi in blažen smehljaj mu igra krog usten. Hani je čudno. Neko zlobo začuti v sebi. Stopila bi k Andreju in bi ga udarila naravnost v tisti srečni obraz. Ne — spet ji je, da bi se vrgla čezenj in ga poljubljala do onemoglosti in do smrti.

Hitro se obleče in odide v Milkino sobo. Ta leži vznak in roke ima prekrižane pod glavo in začudena pogleda Hano.

"Ti? Že zdaj? In kaj — tako bleda si —" govori nekako v trepetu in se skloni in odpre na komolce.

Hana obstane ob postelji. Grozna je. Živ ogenj ji polje iz oči, ustnice so blede in ves obraz je kakor iz kamena.

"Tako bleda? Saj si mi dejala snoči, da sem bolna; no, zakaj povprašuješ. Sicer pa, saj veš —"

"Kaj bi vedela?" pravi nekako v strahu Milka.

"Veš — in tudi jaz vem," govori zamolklo Hana in kakor nož reže njene besede.

"Govori razločneje, zdi se mi, da ti ni dobro," povzame Milka in strašna slutnja jo obide.

"Vidiš, Milka," govori v trepetu Hana, "ženska sem, kakršna bi ne hotela da sem. Ni mi do smeha in lahkih besed. Le eno, eno imam: globoko, globoko ljubezen. In ti, ti si ženska, kakršna je všeč vsem. Zato — saj veš, ne bom ti ponavljala dogodkov —"

"Dogodkov!"

"Da. Le to: takoj pojdi domov!" Hana se usede na stol in čuti, da je led v njej.

"Kako misliš, kaj veš?" pravi v strahu Milka.

"Vse vem, vse. Razumeš? Nocoj —"

"Nocoj? Joj, Hana!" Milka skoči s postelje in poklekne pred Hano in se oklene njenih nog. Hana! Odpusti, odpusti! Jaz ne morem, ne morem . . ."

"Ti, ti ga —"

"Ljubim ga, ah, tako ga ljubim!" In pade na tla in zajoka na ves glas.

Hani je motno pred očmi. Opre se ob steno.

"Danes moraš odtod — takoj — in zdaj zbogom. Ne želim več besed."

"Hana, odpusti, Hana, jaz ga ljubim!"

"Danes moraš odtod."

In Hana odide vsa grozna in še srce ji ne bije.

• • •

Zvečer je Hana sama.

Tudi Andreja ni več.

COLUMBIA GRAMOFONE
od $30.00 — $250.00.
VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH
Imam nove zaloge novih importiranih "Homekord" rekordov.
Brezplačne cenike dobite pri:
Victor Navinšek, 331 Greeve St., Conemaugh, Pa.

Mi razumemo

potrebe svojega naroda ter smo vsled tega v stanu tajstim najugodnejše in najsolidnejše ustreči.

Za točno in vedno izvrševanje denarnih nakazil,
za ugodno in brzoskrbno potovanje v stare domovine,
za dopreme oseb iz stare domovine.

kakor za vse druge brezplatne navodila glede gornjih zadev, zamorete se s popolnim zaupanjem obrniti na znano

FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt St., NEW YORK, N. Y.

VELIKA TEKMA!!

Člani in prijatelji S. N. P. J., tukaj je nekaj izrednega za vas!!!

Nudi se vam ugodnost in lepa prilika, kakoršne še ni bilo v zgodovini jednote!

Sedaj imate priliko do lastnega avtomobila! Dobite lahko grafofon s slovenskimi komadi! Pošljemo vam pisalni stroj s slovenskimi črkami! Dobite lahko zlato uro in verižico z jednotinim monogramom, samopojalk ali fountain pen! Dobite razne poučne in dragocene knjige! — PA VSE TO BREZPLAČNO!!! Vse, kar je treba storiti, je, da se malo potrudite za pomnožitev našega članstva. In to ni težko. S. N. P. J. je dobro poznana! Slovi povsod kot najboljša in popolnoma ter vsestransko zanesljiva organizacija, zato je lahko pridobiti bodisi rojakinjo ali rojaka, da postane njen član. Vsak se rad pridruži naši mogočni delavski zadrugi, samo če ga pravilno nagovorite ter mu malo obrazložite, kako lahko pristopi in koliko prednosti in ugodnosti ter zaščite bo deležen pri nas.

Te kampanje nismo uvedli za to, ker nam drugače ni mogoče dobiti novih članov! Naša organizacija bo sedaj najlepše napreduje in raste. SNPJ. pridobi več na novem članstvu v enem mesecu, kakor pa druge slične organizacije celo leto! Ampak vemo, da je še veliko rojakov, ki še niso v društvu. Vemo, da so vsi ti delavci in kot taki morajo imeti dobro podporno društvo. Je jih še precej, ki se na zanimajo za organizacijo, dokler so mladi in zdravi, ko pa zbole ali če jih zadene nesreča in ko postanejo stari, pa le iščejo milosti pri nas in postanejo naše breme. Vse te je treba poiskati, vse te podučiti in spraviti v naše vrste. Naj bodo deležni naših dobrot in naših dolžnosti.

Naši člani so bili zmeraj agilni in delavni, za to smo pa tako sijajno vspeli in zgradili tako veliko, tako mogočno organizacijo. Poznali in spoštovali so nje velike načela in plemenite ideje, pa so zanje delali neumorno in se žrtvovali — vse brezplačno. In prepričani smo, da bodo delali in agitirali z isto idejainostjo, pa z večjo navdušenostjo tokrat, kajti čaka jih še posebna nagrada v obliki raznih predmetov, ki so navedeni spodaj. Tokrat ne boste delali zastonj in se samo žrtvovali, kot je bilo prej, ko je bila naša organizacije še šibka in finančno najaka ter jo je bilo treba postaviti najprej na trdne noge. — SNPJ bo kmalu dvamiljonska organizacija in je v stanu, da vam izkaže hvaležnost za vaš trud in požrtvovalnost s primerno nagrado. Toda, ker se Vam ta prilika nudi samo med prvim junijem in zadnjim novembrom t. l., zato ne odlašajte, — zavihajte rokave in pojdite na delo takoj! Požurite se in poskušajte dobiti ta krasni avtomobil!

In v slučaju, da je pri vas premalo rojakov in nimate prilike dobiti toliko članov, da bi dobili avtomobil, se potrudite za pisalni stroj ali kaj drugega. Vsak ima priliko do dobitka kake nagrade, pa naj bo naselbina še tako majhna. Glavni odbor je odločil za naše kontestante sledeče nagrade:

Za pridobitev	200	novih	članov—	Avtomobil (Ford Touring Car, model 1923, factory price).
" "	100	"	"	Fonograf z desetimi slovenskimi ploščami.
" "	75	"	"	Veliki pisalni stroj s slovenskim črkami.
" "	50	"	"	Corona pisalni stroj (ročni) s slovenskimi črkami in pet knjig K. M.
" "	40	"	"	Corona ročni pisalni stroj s slovenskimi črkami, ali pa zlato uro z verižico.
" "	30	"	"	Zlato uro z jednotinim vrezkom ali pa kake druge tukaj omenjene predmete iste vrednosti.
" "	25	"	"	Pet knjig K. M., samopojnik (Fountain Pen), dveletna naročnina na dnevnik Prosveta in privesek za uro.
" "	20	"	"	Pet knjig K. M., samopojnik in dveletna naročnina na dnevnik Prosveta.
" "	15	"	"	Pet knjig K. M., celoletna naročnina na dnevnik Prosveta in samopojnik.
" "	10	"	"	Pet knjig K. M. ali pa celoletna naročnina na dnevnik Prosveta in 2 knjigi K. M.
" "	5	"	"	Celoletna naročnina na dnevnik Prosveta ali pa tri knjige K. M.
" "	3	"	"	Polletna naročnina na dnevnik Prosveta ali pa dve knjige K. M.
" "	2	"	"	Slovensko-Angleška Slovnica ali pa katerakoli knjiga K. M.

Gori navedene nagrade veljajo tudi za Mladinski oddelek, samo je treba dvojno število otrok, ali dve otroka za enega člana, da se dobi ista nagrada. Upoštevajte to!

Ta kampanja je v veljavi od 1. junija pa do 30. novembra tega leta. Nagrada se bo dobila za vse tiste nove člane in otroke, ki bodo spoznani sposobnim za sprejem v teku tega časa. Udeleže se lahko kontesta posamezni člani in društva kot celota. Društvo je opravičeno da nagrade le, če dobi v teku tega kontesta najmanj 25 novih članov, posamezniki se pa opravičeni do katerihbodi gori navedene nagrade, če dobe zahtevano število novih članov. Novopridobljeni člani in otroki se štejejo samo enkrat, to je, za one pristople, katere dobi član in zahteva za njih nagrado sam, ne more dobiti nagrade za ravnoiste člane še društvo.

Posebna ugodnost za nova društva in organizatorje! — Glavni odbor je nadalje sklenil, da vse nove društva, ki se ustanove tekom te kampanje, dobo vse poslovne knjige brezplačno, in član, ki organizira novo društvo, je opravičen do gorinavedene nagrade, če dobi potrebno število novih članov.

Bratje in sestre — HAJDI NA DELO!!! POŽURIMO SE ZA NAGRADO!!!

Med dvema stoloma.

JOSIP JURCIC

(Dalje.)

"Pij še poloviško in počakaj še pol ure; ne boj se pridige za gardinami; tisto imaš že tako ali tako," reče eden izmed onih dveh, kakih dovetindvajsetleten mož z naočniki.

"Ne morem, ljubi doktorček moj! Jutri moram zgodaj vstati, imam komisijo," odgovori oni.

"Samo eno vprašanje ve," pravi dalje doktor ter prime Kralja za zimsko suknjo, kakor bi ga hotel ustaviti. "Ali prideš na trgovski ples?"

"Vabljen sem. Ne veseli me baš zelo. Ali ker gre žena in nje sestrična, moram iti tudi jaz. Zakaj vprašuješ?"

"Dobro!" Ti si znan s tistim mladim Kolodejem. Meni je do tega, da se z njim seznanim. Če bode nanesla prilika, predstaviti me, a ne povedi, da sem te prosil; tako, kakor bi bilo slučajno."

"Saj ti ga lahko jutri sem pripeljem."

"Izvrstno! A ničesar praviti!"

Pristav odide.

"Kako zanimanja pa imaš za onega človeka? Kako si ga imenoval?"

"Kolodej. Če boš molčal, pa ti povem nekaj, česar ti še nisem, dasi se sicer do dobrega poznava, in, kakor upam, boljših prijateljev ni prav mnogo več, nego sva si midva."

Prijatelja trčita in oni reče:

"Tako? Torej skrivnosti imaš še? Ven z njimi; menda ti molčanja ni treba posebno še prisezati od moje strani."

"Ali poznaš sestrično žene tega Kralja?"

"Lepo Vitko? Kako bi je ne poznal. Saj bi se bil skoraj zaljubil v njo!"

"Jaz pa sem že bil zaljubljen v njo popolnoma, do ušes!"

"Glej, glej! In ničesar nisi povedal? Zakaj praviš, bil? Torej nisi več? To jako obžalujem, lepa deklica je res."

"A samo lepa. Sicer samopridnica. To sem jaz izkusil. Tudi je bila vsa najina reč tiha, ali pozabiti je vendar čisto ne morem. In ker se mi oni človek, ki ga ima zdaj v mrežah, vidi poštenega lica, rad bi ga vsaj poznal, dasi od kraja, ko sem slišal, da je nalašč zarad nje s kmetov v mesto prišel prezimovat, nisem imel nič kaj simpatij zanj. Ali človek se mora tudi premagovati."

"Da bi mu odsvetoval, ti veliki modrec?"

"Tudi mogoče. Kakršen je človek."

"Beži, beži! Ne smeli se mi s takimi intrigami. Kaj ti mari? Skrbi zase! Jaz bi se že ne vtikal."

"A jaz se morda bodem. Pusti me! Nekoliko je tudi maščevanja zraven. Sicer pa pravim: morda se bodem vtikal. Odvisno je od tega, kakšen človek je on, in ali bode prilika nanesla možnost."

"Mož se ženski najbolj maščuje, če se ne zmeni zanjo," pravi pivski filozof in srka počasi vase.

Ali drugi večer je bil vendar Kralj privedel Kolodeja s seboj v krčmo in predstavljal: "Gospod Kolodej — doktor Lok." Znanje je bilo storjeno, čez nekaj večerov — tudi slovenska bratovščina pita!

XXIV.

Ves mesec se je že govorilo po mestu o velikih pripravah za takozvani "trgovski ples," ki bi imel bit letos krasnejši, nego katerikoli, in nadepolne srce najmlajšega trgovskega pomočnika predmestne špecerijske prodajalnice je poskakovalo v pričakovanju veselja, ki je bode mogoče uživati; starejši tovariš njegov pa je v polnem taktu premeril ozki prostor za prodajalno mizo, in potegnil umazane manšete za pol pedi iz rokavcev, češ, tako bodemo storili z lepimi belimi, ko bodemo stopili v plesno dvorano!

Ženski spol pa je kupoval, meril in šival ter belil si lepo glavo, kako bode to pristajalo, kako se ono prilegalo. Toaletne skrivnosti so se nosile in poročale po mestu, kakor najintimnejši, svet pretresujoči dogodki, in celo skopi filister, ki je nerad in le po hudem boju s svojo ženo ali "boljšo polovico" posegel v žep, nasmehljal se je naposled, čuvši, kako bode to lepo, kako ono zmagovito krasno.

Godilo se je, kakor se godi v večji ali manjši meri vsako leto, vsak predpust, in čas je v svojem enakomernem teku vendar pripeljal tudi zaželjeni večer.

V dvorani, pri katere olepšavanju so se merili vsi zvedenci v urejanju uličnih trgovskih razstav, zbrel se je točno ves odbor, ki je prevzel častno nalogo, osnovati in voditi ta ples. Prihajali so prvi gostje, in iz toaletne sobe so prišumele prve dame v dvorano. Odborniki so jih obstopili ter vodili k sedežem, trudeči se zabavati jih, kolikor moči. Take zabavne izraze tudi na trgovskem plesu niso drugače nego drugod.

Dvorana se je urno polnila.

Tu je pristopala mati s tremi sila odkritimi hčerami in zasedla kot dvorane, odkoder ji je bilo možno prezreti ves prostor; tam je privedel oče svojo ne več mlado, a tudi še ne staro dvojbeno krasotico in jo izročil v varstvo znani dami, ki je imela še celo tolpo deklic vsake starosti od osemnajstega do šestindvajsetega leta pod svojimi krili. Tu je prišumel oblak bele tančice, iz katerega je kakor z neba zableščala zdaj in zdaj, tu in tam skrita srebrna zvezdica, in kateri oblak se je po natančnem opazovanju odkril kot toaletna svojina mlade gospe, ki je koketno in zmagovalno pomerila dva kavalerijska lajtnanta, stoječa blizu vhoda in kritikujoča oči, nosove, lase in toalete.

Tako so prihajali, drug za drugim, in ko je završčala godba, stopili so oni, katere je doletela čast, pričeti ples, s ponosnimi obrazi in zavedni imenitnosti te naloge v prvo vrsto in pričeli kolobar.

(Dalje prihodnjič.)